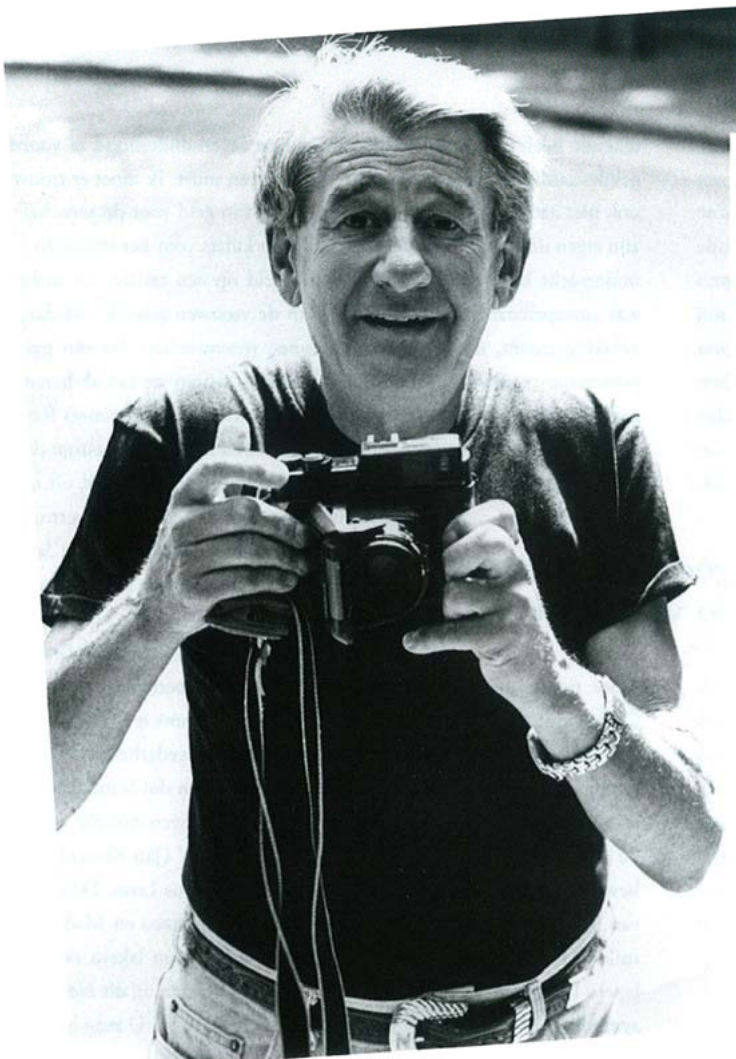

Liefhebber van vrouw en bloot

HELMUT NEWTON

Zijn modiefotografie maakte hem rijk. Zijn vrije, soms omstreden werk maakte hem beroemd. Bovenal is zijn werk **tijdloos**. Helmut Newton (what's in a name?) was een meester, *a gun for hire*, een visueel genie. 'Helmut changed our way of seeing.' NIET IN DE MINSTE PLAATS DANKZIJ JUNE, ZIJN MUZE.

Newton hield van naakt

xtreem naakt, een beetje naakt, breekbaar naakt, wandelend naakt, gekunsteld naakt, naakt naakt. Helmut Newton hield van naakt, en hoe. Of het nu om naaktfotografie zelf ging, of om portretten of mode/reclamefotografie - grofweg de drie genres waarbinnen Newton fotografeerde -, verreweg het grootste deel van zijn carrière stond Newton erom bekend liefst iedere vrouw in iedere situatie naakt te willen fotograferen. Dat dat hem moreel gezien niet altijd in dank werd afgenomen en dat hij daar, in het geval van opdrachten, lang niet altijd mee weg kwam, moge duidelijk zijn. Newton zocht nu eenmaal de grens op.

Dat neemt niet weg dat zijn dikwijls fantasierijke, voyeuristische mises-en-scène in overdadige of juist ruige settings een ontegenzeggelijke schoonheid bevatten. Bovendien portretteerde hij in de loop der tijd ook publieke figuren in kleding, waaronder prinses Caroline van Monaco, Gianni Versace en Salvador Dalí.

Hij was 'the champion of erotic photography', en zijn werk 'porno chic' of eufemistischer 'very Helmut Newton'. En van dat imago kwam hij niet af. Newton deed daar overigens niet ingewikkeld over. Op de vraag wat zijn favoriete magazine was, antwoordde hij doodleuk: 'Dat heet *Housewives in Bondage*, een pornoblad dat vroeger te koop was in Los Angeles. De inhoud daarvan was érg goed.'

23 jaar bij Vogue

Helmut Neustädter, zoals Newton in werkelijkheid heette, werd geboren op 31 oktober 1920 in Berlijn, als zoon van een welgestelde joodse garen- en knopenfabrikant en een Amerikaanse moeder. Newton was van jongs af aan geïnteresseerd in fotografie en werkte vanaf

zestienjarige leeftijd naast school - tegen de wil van zijn vader - als assistent van de modefotografe Yva (Else Simon, die later om zou komen in Auschwitz). Newton ontvluchtte nazi-Duitsland in 1938 en fotografeerde enige tijd in Singapore, voor *The Straits Times*, voordat hij naar Australië vertrok waar hij gedurende de Tweede Wereldoorlog als truckchauffeur het leger diende.

In Australië ontmoette Newton ook actrice June Brunell (officieel June Browne, 1923, die vanaf 1970 onder de naam Alice Springs ook professioneel ging fotograferen), met wie Newton in 1948 trouwde en de rest van zijn leven samen zou blijven - ruim 55 jaar dus. Newton opende een fotostudio in Melbourne, werkte als freelancer onder meer voor *Playboy* en kreeg een opdracht van de lokale *Vogue*, wat zijn internationale doorbraak betekende.

Vervolgens belandde Newton in Engeland - 'vreselijk, Engeland inspireerde me totaal niet' - en daarna in Parijs waar er een wereld voor hem openging. 'Alles klopte, de mensen, de stad... mijn foto's waren ineens perfect'. De 23 jaar die hij voor de Franse *Vogue* werkte, waren naar eigen zeggen de opwindendste van zijn leven - in die periode ontwikkelde Newton de stijl die hem zo beroemd zou maken: de gestileerde, niet-ge-retoucheerde erotisch geladen (straat)fotografie met soms sadomasochistische en fetisjistische trekken.

Erotische, urban stijl

In 1971 werd zijn jongensboek ruw onderbroken: Newton balanceerde na een zware hartaanval enige tijd op rand van de dood. Het zou zijn productie vertragen, maar zijn eigenheid - en roem - uiteindelijk alleen maar versterken. Newton besloot namelijk alleen nog op zijn eigen (financiële) voorwaarden te fotograferen, waardoor zijn foto's nog persoonlijker werden, 'ook al werkte ik in opdracht.' Het hoogtepunt van zijn erotische, vaak *urban* (toen al) stijl bereikte Newton in 1981 met het boek *Big Nudes*, de apotheose van zijn naaktfotografie. (Onlangs werd *Big Nude III* nog bij Christie's in Londen geveild voor 264.000 euro.)

In datzelfde jaar besloten de Newtons te 'verhuizen' naar het mekka van de glamour, Hollywood, waar ze vanaf dat moment iedere winter hun intrek namen in het fameuze hotel Chateau Marmont op Sunset Boulevard - 'touched with scandal and

commemorated in literature', aldus de *Los Angeles Times*.

's Zomers verbleven ze voortaan in Monaco, waar Newton de fraaiste en meest sexy juweeltjes zou schieten. Zowel in zijn eigen appartement en vanaf zijn eigen balkon, als op achteraf-locaties in de buurt (Newton was een meester in het ontdekken van dat soort plekken). En het liefst in zwart-wit. Newton was kleurenblind. 'Ik zie het verschil tussen groen en blauw niet. Daarom hou ik van uitgesproken kleuren. Ik vraag altijd of ze mijn kleurenfoto's als kaarten willen afdrukken: met een azuurblauwe lucht en groen als vers gras.'

Hoge hak als handelsmerk

Hoe kwam het toch dat Newton zo gefascineerd was door vrouwen, hun voorkomen, zelfs door accessoires die hun vrouwelijkheid moesten benadrukken? De hoge hak, bijvoorbeeld, was een van Newtons handelsmerken. Zijn toch al lange modellen werden er nog langer, krachtiger, Amazone-achtiger door, vond hij. Newton was de eerste serieuze fotograaf die het dragen van hoge hakken tot schoonheidsideaal verhief. Newtons fascinatie ging zelfs zo ver dat hij niet alleen zichzelf met hoge hakken liet fotograferen door June, maar ook de voeten van een hooggehaakt model op een röntgenfoto liet vastleggen. Het resultaat, dat hij graag met zijn eigen foto's tentoonstelde, vond hij zelf 'hoogst interessant'.

Zelf zei hij over zijn obsessieve studies van naakte vrouwen dat die terug te voeren waren op een bepalend moment in zijn jeugd - voor wat het waard is: als klein jongetje zag hij zijn nanny (en dus niet zijn moeder), die zich gereedmaakte om uit te gaan, halfnaakt voor de spiegel staan. 'Dat maakte zo'n verpletterende indruk.'

Daar kwam bij dat Newton opgroeide in de tijd dat mode in combinatie met fotografie, en daarmee modebladen als *Vogue*, een enorme vlucht maakten en dat hij in de bloei van zijn (professionele) leven was op het moment dat de seksuele revolutie goed losbarstte.

Qua stijl, die in Newtons geval meestal niet even lichtvoetig, zeg maar gerust duister was (ondanks de humor die er vaak in zat), was Newton vooral beïnvloed door het surrealistische van de Duitse documentairefotograaf Erich Salomon en de Hongaars-Franse fotograaf Brassai, met wie Newton

Cover van het immers dikke boek

Als klein jongetje zag Newton zijn nanny halfnaakt voor de spiegel staan. Dat maakte zo'n verpletterende indruk dat zijn obsessie voor vrouwen naakt begon.

later bevriend raakte. Niet dat Newtons foto's zelf surrealistisch waren, maar het verklaart wellicht hoe het komt dat zijn foto's meer waren dan 'zo-maar' (mode)fotografie, dat je als kijker meer voelt dan dat je ziet. Of zoals de Fransman Alexander Liberman, art director *US Vogue*, zei: 'Helmut's foto's zijn als een verhaal zonder begin, zonder midden en zonder eind. Je begrijpt niet direct hoe datgene wat je ziet met elkaar samenhangt, maar het is een verhaal.'

A Gun For Hire

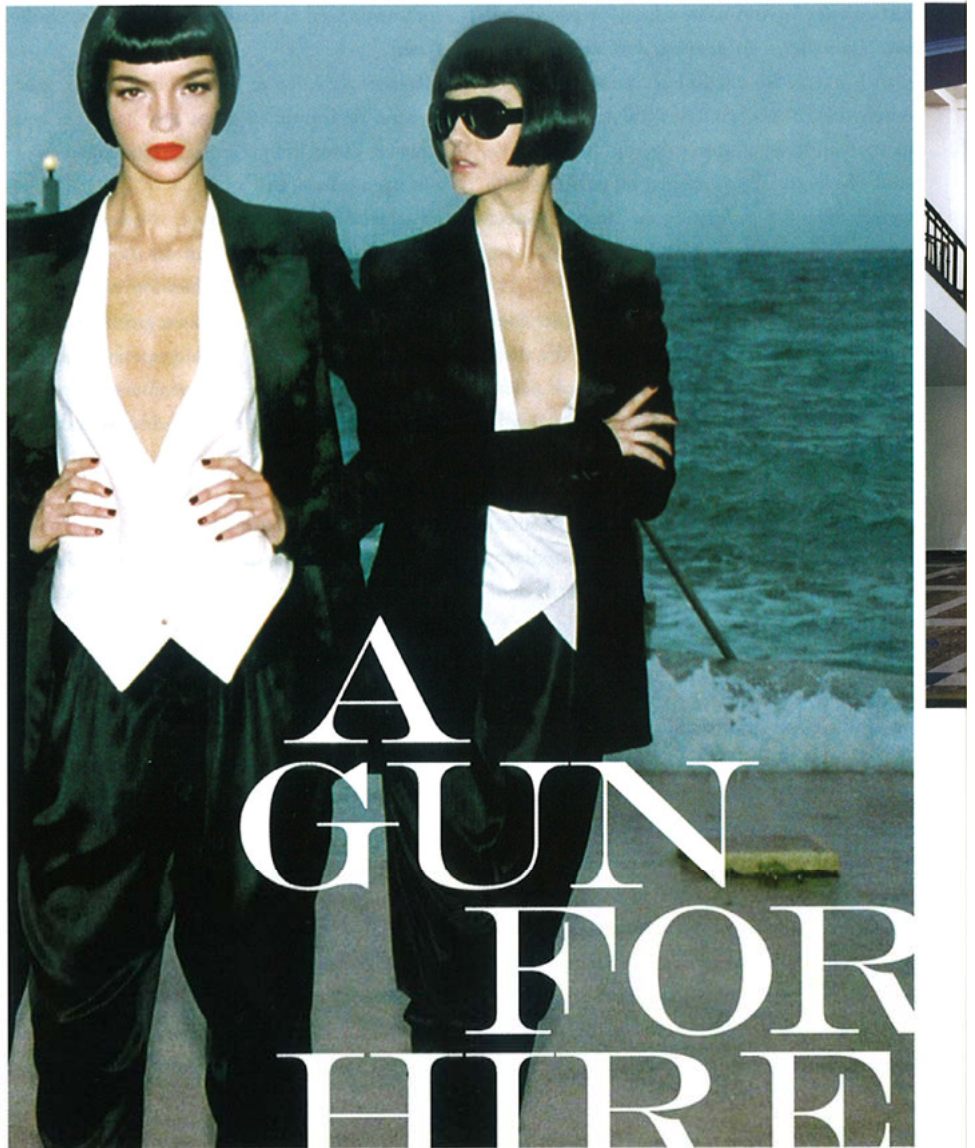
Maar ook Helmut kon maar zoveel hebben, ook Helmut was maar een mens. Midden jaren negentig kondigde hij plots, en behoorlijk opgetogen, aan het gehad te hebben met naakte vrouwen. Het onderwerp was uitgemolken, hij had zijn grenzen verlegd, zijn Teutoonse gedisciplineerdheid van zich afgeworpen, hij was bevrijd. Hoewel hij >

| FEATURES

in latere interviews toegaf wel degelijk fan te zijn van de Brit Terry Richardson, die net zo provocerend en misschien nog wel 'geiler' fotografeert, zei de op dat moment 74-jarige Newton als een roker die net gestopt was: 'Ik blijf een "vrouwenman" en een verleider, maar ik wil me weer meer toeleggen op mode en portretten, with a fresh and mature eye. Naaktfoto's winden me niet meer op. Als ik er nu naar kijk, denk ik vooral aan het vele werk dat ze me hebben gekost.'

Wat wel zo is, is dat Newton zichzelf niet als kunstenaar zag. Foto's maken zag hij als werk, leuk werk, maar toch. 'Als mijn foto's in een galerie of museum hangen, vind ik dat prachtig. Maar daarom maak ik ze niet. Ik ben primair *a gun for hire*, dat is wat ik ben. Toen ik jong was, besloot ik mijn geld te verdienen met fotografie. En ik was bereid mijn talent te prostitueren, dat is in wezen nooit veranderd.'

Zijn vrouw June speelde een belangrijke rol in die nuchtere attitude, zoals haar rol überhaupt niet onderschat mag worden. Niet dat June haar 'Helmie' iets wilde ontzeggen, ze was tenslotte zijn muze en ze liet hem god betere het iedere vrouw die hij maar wilde naakt fotograferen, maar het leven dat hij met haar deelde was niet wezenlijk anders dan dat van andere echtparen. Zo toont de documentaire *Helmut Newton: My Life* (uit 2002) dat Newtons fotografie zich niet beperkt tot zijn glossy, professionele foto's. Ontroerend zijn de beelden die hij maakte van June in een ziekenhuisbed.

MOEDER DER SALONTAFELBOEKEN

Je hebt boeken voor op de salontafel en je hebt boeken voor op de salontafel - of liever gezegd boeken die zo kolossaal zijn dat salontafels het onder hun gewicht zowat begeven. Helmut Newtons *Sumo*, dat opengeslagen 100 bij 70 centimeter meet, 480 pagina's telt en 30 kilo weegt, is zo'n salontafelboek. Sterker nog, *Sumo* is volgens uitgever Taschen de grootste en duurste boekuitgave ooit. 'Sumo, a tribute to the twentieth century's most influential, intriguing and controversial photographer, is a titanic book in every respect.' *Sumo*, dat in 1999 in een gelimiteerde, genummerde oplage van 10.000 exemplaren verscheen, bevat behalve bekende modereportages, portretten, naaktfotografie en (verknippte) mises-en-scène ook veel niet-eerder gepubliceerd werk. En in weerwil van wat de titel doet vermoeden, hoeft de bezitter dankzij een speciaal voor het boek door Philippe Starck ontworpen display zelf niet met het omvangrijke boek te worstelen - blijft de salontafel ook gespaard.

Online is het boek nog te bestellen, onder meer via de site van Taschen: www.taschen.com. De prijs? 5000 euro. Exclusief verzendkosten welteverstaan. Aanvankelijk kostte een exemplaar 'slechts' 3500 gulden, maar zeker na Newtons dood schoot de prijs omhoog. Wees getroost: het allereerste, door Newton gesigneerde exemplaar, dat online werd geveild, kostte een kleine 300.000 euro.

Foyer van de Helmut Newton Stiftung in Berlijn

Helmut Newton met zijn vrouw June Brunell

In een interview met het populaire online magazine Salon.com zei ze over hun relatie: 'Helmie is voor mij niet de man die iedereen kent van zijn werk. Dat is zijn duistere kant, met mij is hij altijd heel liefdevol.' En in een ander interview, in *Radar Magazine*: 'Nee, ik heb er nooit problemen mee gehad dat hij andere vrouwen naakt fotografeerde. Sterker nog, het is geweldig om de vrouw te zijn van iemand die zulke krachtige erotische foto's maakt. Ik heb me maar één keer echt zorgen gemaakt, dat was toen hij bloemen begon te fotograferen. Nee, hij maakte al foto's van vrouwen toen ik hem leerde kennen en ik hoop dat hij dat tot zijn dood blijft doen.'

Nazi-Duitsland als inspiratiebron

Een (ander) levenslang, onvermijdelijk terugkerend thema in Newtons leven was de relatie met zijn vaderland. Zo keert Newton, die in 1992 Das Grosse Verdienstkreuz van de Duitse overheid ontving, in de documentaire *My Life* terug naar het park van Berlin-Schöneberg waar hij als kind speelde en foto's maakte: 'Ik fotografeerde graag het metrostation bij nacht - de nacht is eigenlijk nooit uit mijn werk verdwenen.' Een andere levenslange inspiratiebron vormde - hoe wrang - de propaganda van de nazi's: heroïsche beelden van Duitse supermannen en supervrouwen.

Tegen het eind van zijn carrière, eind 2003, schonk Newton het grootste deel van zijn verzameling aan zijn geboortestad Berlijn, die na Newtons dood (onder auspiciën van June) de Helmut Newton Stichting in het leven riep en een fotografiemuseum oprichtte. Newton hield van Berlijn. Toenmalig bondkanselier Gerhard Schröder noemde Newtons besluit een 'teken van verzoening. Je kunt iemand zijn land uit verbannen, maar je kunt niet iemands thuis uit zijn ziel scheuren.' In een eerder stadium had Newton Schröders voorganger Helmut Kohl nog een aardige sneer uitgedeeld: 'Ik wilde Kohl voor een eik fotograferen, maar ze waren allemaal te dun.'

Tom Ford: 'Helmut's world was my idea of heaven.'

Visueel genie

Helmut Neustädter overleed op 23 januari 2004 in Hollywood, als gevolg van een wonderlijk ongeluk op Chateau Marmont. Naar verluidt kreeg hij een hartaanval terwijl hij in zijn Cadillac reed, waarop hij voorover klapte, het gaspedaal flink intrapte en op een muur knalde. Hij overleed kort daarna in Cedars-Sinai Medical Center. Newtons

as ligt begraven op het Städtischen Friedhof III in Berlin-Schöneberg. Over surrealisme gesproken.

Na zijn dood ging er een schok door de mode- en entertainmentindustrie: een visueel genie was niet meer. De loftuitingen van de crème de la crème waren er niet minder om. Een greep uit de reacties: Anna Wintour, de bitchy hoofdredacteur van de Amerikaanse *Vogue*: 'Helmut made life impossible for other photographers: he could take a picture in bad light and shot fast even with amateur camera's (Newton fotografeerde bij voorkeur met een standaard 35mm-camera, red.)' Ontwerper Tom Ford: 'Helmut's world was my idea of heaven.' Vriendin Josephine Hart, auteur van de bestseller *Damage* (en echtgenote van baron Maurice Saatchi, een van de beruchte reclamebroers Saatchi): 'Anyone can handle failure, as the saying goes, it takes a very special man to handle success. Helmut handled it by ignoring it.' En de treffendste, van Pierre Bergé, rechterhand van Yves Saint Laurent: 'Helmut changed our way of seeing.' ●

Bronnen:

A Gun for Hire (Taschen, 2005) / www.helmut-newton.com / *Salon.com* / *Radar Magazine* / *Index Magazine* / *Kunstbus.nl* / *Helmut Newton: My Life* (Macroscopic Film, 2002)